

СЕКЦІЯ 4.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНІВ, ПІДПРИЄМСТВ ТА БІЗНЕСУ

СУБ'ЄКТИВНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Дворнікова К.Г.,

*студентка кафедри психології,
ВНЗ “Університет економіки та права “КРОК”, м. Київ, Україна,
e-mail: dvornikova1989k@gmail.com*

Васильченко О.М.,

*д.психол.н., професор кафедри психології,
ВНЗ “Університету економіки та права “КРОК”, м. Київ, Україна,
e-mail: vasy4enko.olha@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2502-8072>*

Вивчення суб'єктивного благополуччя особистості є однією із найзатребуваніших та найактуальніших тем сучасної психології як для науковців, практичних психологів так і широкого загалу. Трансформації суспільних цінностей, які відбуваються, зокрема, із викликами сучасного світу, швидким розвитком технологій, можливостей та обмежень, мають безпосередній вплив на кожну людину, незалежно від статі, віку, країни проживання та матеріального стану. Глибоке розуміння суб'єктивного благополуччя особистості дасть можливість корегувати психологічні стани, підвищувати рівень щастя та задоволеності життям, упереджувати самогубства та сприяти розвитку кожної людини у економічній та фінансовій царинах.

Для дослідження суб'єктивного благополуччя особистості виділяють гедоністичний і евдемоністичний підходи, які отримали свою назву завдяки основним концепціям щастя, що зародився в античній філософії. Гедоністичний підхід (засновником якого вважається Аристипп з Кірені) передбачає головною метою насолоду, радість і позитивні почуття як головну мету людського існування. Підхід гедонізму розробляється переважно в контексті когнітивної і поведінкової психології (А. С. Ватерман, Е. Деси, Д. Каннеман, Р. Райан). Психологічне благополуччя тут визначається через досягнення задоволення і уникнення незадоволення, при цьому задоволення трактується в широкому сенсі – це не лише тілесне задоволення, але і задоволення від досягнення значущої мети, результатів [1].

Евдемоністичний напрямок (у виток якого був Аристотель) визначає щастя як повноцінне, осмислене і цілісне буття. Проводячи паралель з психологією і психотерапією, А. Є. Созонтов, зазначає, що в рамках гедоністичного підходу благополуччя визначається шляхом уникнення незадоволення і досягнення задоволення, виступаючи як результат соціального порівняння [2]. З погляду представників евдемоністичного підходу, психологічне благополуччя презентує, перш за все, здатність людини реалізовувати власну індивідуальність, ставати і

бути суб'єктом, творцем власного життя через включення в певну професійну діяльність, виконання тих або інших соціальних ролей.

Однак у сучасних дослідників є тенденція до того, щоб розглядати психологічне благополуччя як інтегральний феномен, що включає аспекти гедоністичних і евдемоністичних уявлень. Науковці виділяють також дещо інші позиції: з об'єктивної сторони – об'єктивістський підхід, із суб'єктивної – суб'єктивістський підхід і з психологічної – власне психологічний підхід.

Спираючись на роботи сучасних українських авторів, можна виділити чотири основні напрями їх досліджень: аналіз теоретичних аспектів поняття «психологічне благополуччя», вивчення його особистісних і соціально-психологічних детермінант, дослідження його взаємозв'язків з іншими психологічними феноменами, а також вивчення цього феномена у різних категоріях досліджуваних.

К. О. Санько, узагальнюючи основні підходи до розуміння поняття психологічного благополуччя і спираючись на необхідність для психологічно здорового існування особистості, виділяє такі критерії:

1. Задоволеність як інтегральна когнітивно-емоційна оцінка.
2. Соціальне благополуччя, у тому числі наявність соціальної підтримки, прийняття групою, відкритість у взаєминах та відсутність конфліктів, сприятливе соціальне оточення і управління навколишнім середовищем.
3. Функціональний статус, психічний та психофізіологічний стан.
4. Ціннісно-мотиваційний критерій, якій допомагає відрізнити що важливо для особистості та її психологічного благополуччя.
5. Самооцінка та самоставлення, у тому числі впевненість у власних можливостях при подоланні негативних обставин, прийняття особистої відповідальності за власне життя, відсутність внутрішнього конфлікту.
6. Уміння використовувати наявні можливості для досягнення цілей.
7. Самоефективність, досягнення намічених цілей та наявність змістотворних перспектив [3].

Акумулюючи різні підходи до визначення психологічного благополуччя, можна визначити це поняття як інтегральний показник ступеню спрямованості людини на реалізацію основних компонентів позитивного функціонування, а також ступеню реалізованості цієї спрямованості, що суб'єктивно виражається у відчутті щастя, задоволеності собою і власним життям.

Вимірювання суб'єктивного благополуччя є складною діагностичною проблемою яка лежить в площині міждисциплінарних теоретичних та практичних розробок. Проаналізувавши зарубіжні та вітчизняні публікації, що присвячені методологічним питанням вимірювання суб'єктивного благополуччя, можна стверджувати що нині немає розробленої універсальної методики, яка б охоплювала усі три сфери суб'єктивного благополуччя.

Аналіз філософського коріння сформованих підходів до проблематики благополуччя дозволив виявити конгруентність бачення обох підходів до проблематики позитивного функціонування особистості та її задоволеності життям, і разом з тим прослідковується тенденція ставити різні запитання в рамках кожного з зазначених підходів і, звідси, отримувати різні відповіді, що

проте доповнюють один одного, а не заперечують, описуючи суб'єктивну психологічну картину особистості в різних контекстах.

Розширення уявлень про психологічне благополуччя, зокрема, в контексті гедоністичного і евдемоністичного підходів, сприятимуть побудові комплексної, системної моделі психологічного благополуччя та побудові індивідуальних стратегій благополучного, щасливого життя.

Список використаних джерел:

1. Ryff C.D. Psychological well-being in adult life // *Current Direction in Psychological Science*. – 1995. – №4 – P.99-104.
2. Созонтов А.Е. Гедонистический и эвдемонистический подходы к проблеме психологического благополучия // *Вопросы психологии*. – 2006. – №4. – С. 105-114.
3. Санько К.О. Психологічне благополуччя як основа повноцінного та психологічно здорового функціонування особистості / К.О.Санько // *Вісник Харківського національного університету. Серія: Психологія*. – 2016. – № 59. – С. 42–45.